[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

ارزیابی طرح‌های اسکان عشایر با تأکید بر نگرش اسکان‌یافتگان (نمونه موردی: سایت تلخاب- استان ایلام)

یونس آزادی *، سید امیرحسین گرکانی **، زیور آزادی ***

تاریخ دریافت مقاله: 1393/09/26
تاریخ پذیرش مقاله: 1394/11/21

چکیده

امروزه عوامل متعددی از جمله فروپاشی ساختار و نظام‌های ایلی، تخریب و کاهش مراتع، عدم برخورداری کودکان و نوجوانان از سیستم آموزشی مناسب، فقدان برخورداری از امکانات بهداشتی و درمانی و ... روند زندگی کوچ‌نشینی را با مشکل مواجه کرده است. لذا برنامه‌ریزان و متخصصان مربوطه به‌منظور ارتقای کیفیت زندگی عشایر راهبردهایی را ارائه کرده‌اند که یکی از مطلوب‌ترین این راهکارها، طرح اسکان عشایر است. سایت اسکان عشایر تلخاب از توابع بخش مرکزی شهرستان بدره در استان ایلام از جمله سایت‌هایی است که در سنوات گذشته بنا به درخواست عشایر ساکن در آن، با برنامه‌ریزی مدیریت امور عشایری، توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی طراحی گردیده است. هدف مقاله حاضر ارزیابی طرح اسکان عشایر تلخاب با تأکید بر نگرش عشایر اسکان‌یافته است. این مقاله جنبه کاربردی دارد و به روش توصیفی- تحلیلی و با استفاده از جمع‌آوری اطلاعات به روش میدانی از قبیل تکمیل پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده و استفاده از آزمون آماری t و نرم‌افزار آماری spss انجام گرفته است. این مقاله با هدف بررسی اثرات کالبدی- فضایی طرح اسکان بر عشایر اسکان‌یافته در سایت تلخاب در ابعادی از جمله سکونتگاه (مسکن، معابر و دفع آب‌های سطحی و فاضلاب)، دسترسی به خدمات زیربنایی و روبنایی، مشارکت عشایر در اجرای طرح، تأثیر اسکان بر معیشت ساکنان و رضایت‌مندی عشایر تدوین گردیده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که عشایر اسکان‌یافته در مجموع از سایت اسکان رضایت دارند و از جهاتی از جمله وضعیت معابر و کانال کشی روستا، مشارکت عشایر در اجرای طرح، مکان‌یابی سایت و دسترسی به برخی از خدمات، انتظارات آن‌ها برآورده شده است. اما از جهاتی دیگر از جمله کمبود میزان اعتبارات بانکی، دسترسی به برخی از خدمات (آب، اماکن بهداشتی- درمانی، ورزشی، مذهبی و تجاری) و دسترسی به فرصت‌های شغلی جدید، سایت اسکان نتوانسته است انتظارات عشایر را برآورده کند.

واژگان کلیدی: ارزیابی، سایت اسکان، نگرش عشایر، تلخاب، استان ایلام.

* دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه اصفهان و مدرس دانشگاه. y.azadi@ymail.com
** دکترای معماری، استادیار گروه معماری، واحد پردیس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
*** کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

مقدمه

انسان در طول تاریخ تاکنون سه نظام اجتماعی (کوچ‌نشینی، روستانشینی و شهرنشینی) را با اوضاع و شرایط اقتصادی، فرهنگی و سیاسی گوناگونی تجربه نموده که به سبب توانایی محدود نظام قبلی در رفع نیازها و ارضای خواسته‌های بشر، نظام اجتماعی جدید پا گرفته است. در حال حاضر زندگی عشایری و شیوه کوچ‌نشینی به‌عنوان اولین نظام اجتماعی جامعه بشری در تمامی ابعاد اقتصادی و اجتماعی خود با افول مواجه می‌باشد. از سوی دیگر زندگی عشایری به مراتب نسبت به دو نظام روستانشینی و شهرنشینی با دشواری بیشتری همراه می‌باشد که از سوی برنامه‌ریزان و متخصصان مربوطه به‌منظور ارتقای کیفیت این شیوه از زندگی راهبردهای گوناگونی ارائه گردیده است. از جمله راهبردهایی که در این زمینه ارائه و به مرحله اجرا درآمده‌اند، اسکان عشایر می‌باشد که از آغاز قرن بیستم اقدامات پردامنه و گاه خشونت آمیزی از سوی حکومت‌ها جهت اسکان آنان اعمال شده است(شاطری و حجی پور،1390: 18). اسکان عشایر عبارت است از وضعیتی که عشایر کوچنده از کوچ و جابجایی که یکی از وجوه تمایز جامعه عشایری نسبت به سایر جوامع است، بنا به دلایل مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و توسعه‌ای دست کشیده و در یک مکان مشخص استقرار پیدا می‌کنند (صیدائی و دهقانی،1390: 87).

امروزه عوامل متعددی روند زندگی کوچ‌نشینی در ایران را به چالش کشانده است. فروپاشی ساختار و نظام‌های ایلی در دهه‌های اخیر که خود ناشی از علل اجتماعی و سیاسی متعددی بوده، تخریب و کاهش روزافزون مراتع در سطح کشور چه از لحاظ کمیت و چه از لحاظ کیفیت، عدم برخورداری کودکان و جوانان عشایر از مزایای آموزش و پرورش مناسب به‌دلیل ماهیت زندگی متحرک، فقدان برخورداری از امکانات بهداشتی و درمانی، تجاوز جامعه شهرنشین و روستانشین به ایل راه‌ها و مسیرهای کوچ سنتی عشایر و در تنگنا قرار گرفتن آن‌ها به هنگام کوچ، آسیب‌پذیری شیوه زندگی کوچ‌نشینی در مقابل حوادث و بلایای طبیعی، مقرون به صرفه نبودن شیوه دامداری به روش سنتی و مبتنی بر کوچ، عدم علاقه جوانان عشایر به ادامه زندگی کوچ‌نشینی از اهم عواملی است که امروزه جهت رفع کاستی‌های فوق گزینه اسکان را به جامعه عشایری کشور پیشنهاد نموده‌اند و اقدامات و برنامه‌های گسترده‌ای را در نقاط مختلف کشور در راستای اسکان عشایر به اجرا نهاده‌اند (حیاتی،1385: 69).

لذا با توجه به شرایط خاص زندگی عشایری، همواره بحث اسکان عشایر از زمان پهلوی اول به دلایل سیاسی و امنیتی و در دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به‌دلیل خدمات رسانی و بالابردن سطح زندگی آن‌ها مطرح بوده است. از سال 1371 اسکان عشایر صورتی جدی‌تر به خود گرفته است. به‌طوری‌که از برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (1378-1374) با ورود در برنامه‌های کشور، دارای هدف، سیاست و برنامه‌های اجرایی شده است (مهدوی و همکاران،1386: 2). از زمان اجرای برنامه دوم توسعه (1378-1374) تاکنون، اسکان عشایر به‌صورت مهمترین سیاست ساماندهی جامعه عشایری در نظر گرفته شده و حجم عمده اعتبارات عشایری کشور در همین راستا هزینه گردیده است. با توجه به اصول پایداری و توسعه همه جانبه جوامع، برای موفقیت اسکان عشایر باید تمامی ابعاد توسعه اعم از اجتماعی، اقتصادی، محیطی و کالبدی و نهادی مدنظر قرار گیرد و در فرایند اسکان به مشارکت جدی عشایر به مثابه مهمترین ضامن پایداری اسکان توجه شود (مهدوی و همکاران،1388: 139).

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

در استان ایلام نیز مثل سایر نقاط کشور طرح اسکان عشایر به شکل اجباری از زمان اجرای طرح رضاخانی تخته قاپو کردن عشایر شروع شده و تاکنون نیز با این تفاوت که اسکان عشایر در حال حاضر با رضایت خود عشایر و به شکل برنامه‌ریزی شده صورت می گیرد، ادامه دارد.

طرح اسکان عشایر به شکل برنامه‌ریزی شده در طول چند سال گذشته توسط مدیریت امور عشایری استان ایلام اجرایی شده است (www.roosta.org) از جمله این طرح‌ها می‌توان طرح‌های اسکان عشایر مرزدار دهلران، بلوطستان، تختان سیاخانی و تلخاب را می‌توان برشمرد(www.ashayer-ilam.ir) .

هدف از تدوین این مقاله، سنجش نگرش ساکنین سایت اسکان عشایر تلخاب واقع در شهرستان بدره در استان ایلام در خصوص طرح اسکان می‌باشد. این مقاله براساس شاخص‌هایی کلی از جمله مسکن و اعتبارات اختصاصی به عشایر جهت ساخت مسکن، وضعیت کالبدی، دسترسی عشایر به خدمات، میزان مشارکت عشایر در اجرای طرح و .... و براساس نظرسنجی از تعداد 18 سرپرست خانوار ساکن در کانون اسکان که در محل حضور داشته و حاضر به همکاری در انجام این پژوهش شده‌اند، تدوین گردیده است.

سؤال و فرضیات تحقیق

سؤالی که سعی می‌گردد با انجام پژوهش حاضر به آن پاسخ داده شود این است که "ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص طرح مذکور چه دیدگاهی دارند؟"

برای پاسخ به سئوال فوق، فرضیات زیر مورد آزمایش قرار می‌گیرند:

1. به‌نظر می‌رسد ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب از وضعیت مسکن خود و اعتبارات اختصاص یافته به آن‌ها جهت ساخت مسکن رضایت دارند.

2. به‌نظر می‌رسد ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب از وضعیت معابر و شیوه دفع آب‌های سطحی و فاضلاب های خانگی رضایت دارند.

3. به‌نظر می‌رسد ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب از نحوه دسترسی به خدمات زیربنایی و روبنایی در محل زندگی خود رضایت دارند.

4. به‌نظر می‌رسد ساکنان سایت اسکان عشایرتلخاب در فرایند طرح اسکان مشارکت مناسبی داشته‌اند.

5. به‌نظر می‌رسد که طرح اسکان عشایرتلخاب بر معیشت ساکنان آن تأثیر مثبت داشته است.

6. به‌نظر می‌رسد طرح اسکان عشایر تلخاب در ابعادی همچون طرح جابجایی روستا، مکان‌یابی سایت و سازگاری با همسایگان توانسته است رضایت ساکنان سایت را تأمین کند.

پیشینه تحقیق

در زمینه اسکان عشایر مطالعات مختلفی صورت گرفته است که در ادامه به برخی از مهمترین آن‌ها و نتایج به‌دست آمده اشاره می شود:

شاطری و حجی‌پور (1390) در مقاله‌ای تحت عنوان "اثرات اقتصادی- اجتماعی طرح‌های اسکان بر جوامع عشایری (مطالعه موردی شهرک نازدشت سربیشه در استان خراسان جنوبی)" دریافته‌اند که بهره‌وری اقتصادی عشایر در قبل از اسکان بالاتر از بعد اسکان بوده است، اما با انجام اسکان، دسترسی به امکانات رفاهی نسبت به قبل از اسکان بسیار رشد داشته است(شاطری و حجی پور،1390: 17).

مهدوی و همکاران (1388) در مقاله‌ای تحت عنوان "سنجش نگرش عشایر اسکان‌یافته نسبت به اسکان در استان چهارمحال‌وبختیاری" دریافته‌اند در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی، اسکان عشایر چندان موفقیت‌آمیز نبوده و وضعیت عشایر با از دست دادن اشتغال پایدار و

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

وابستگی به مشاغل ناپایدار بدتر شده است. البته مقایسه وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانوارهای اسکان‌یافته در کانون‌های خودجوش و هدایتی نشان می‌دهد که وضعیت کانون‌های هدایتی از کانون‌های خودجوش بهتر است (مهدوی و همکاران، 1388: 138).

توکلی و ضیاتوانا (1388) در مقاله‌ای تحت عنوان "پیامدهای فضایی اسکان عشایر در استان چهارمحال و بختیاری" دریافته‌اند که باوجود بهبود نسبی در برخورداری از خدمات، بسیاری از انتظارات منطقی سکنه برآورده نشده است. همچنین کاهش شدید دام به‌عنوان منبع اصلی معیشت موجب کاهش درآمد و افزایش بیکاری شده است که بازتاب آن استمرار کوچندگی، مهاجرت فصلی و گرایش به مهاجرت دائمی است. این محققین توجه به توسعه درون‌زا و پایدار منطقه و تنوع بخشی به منابع درآمد در قالب ظرفیت‌سازی توان‌های محلی و توانمندسازی عشایر اسکان‌یافته را به‌عنوان راهکار برون رفت معرفی کرده‌اند (توکلی و ضیا توانا،1388: 53).

حیاتی(1385) در مطالعه‌ای با عنوان "تحلیلی بر پیامدها و راهکارهای برگزیده شده اسکان عشایر در ایران با نگرشی بر تجربه دشت بکان" اجرای این طرح و نتایج حاصل از آن را مورد بررسی قرار داده است. نگارنده در این تحقق پیشنهادهایی از جمله لزوم توجه به بعد نرم‌افزاری طرح‌های اسکان عشایر، اتخاذ سیاست‌های تشویق و حمایت از کانون های اسکان خودجوش، لزوم داشتن بینشی بلندمدت و آینده‌نگر در اجرای طرح‌های توسعه‌ای را ارائه داده است(حیاتی، 1385: 68).

در این پژوهش سعی گردیده است با بهره‌گیری از تجارب قبلی، طرح اسکان عشایر تلخاب به‌طور جامع و همه‌جانبه در ابعاد مختلف محیطی، اقتصادی و اجتماعی مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین در این پژوهش مشارکت عشایر در فرایند اجرای طرح اسکان مورد ارزیابی قرار گرفته است که تاکنون در ارزیابی طرح‌های اسکان عشایر کمتر به آن‌ها پرداخته شده است. لذا این پژوهش در نوع خود، کاری بدیع و نوآورانه می‌باشد.

مبانی نظری

شناخت دقیق مبانی نظری، رویکردها و راهبردهای توسعه به مثابه پایه مطالعات می‌تواند بر کل فرایند توسعه تأثیرگذار باشد(مهدوی و همکاران،1388: 141). باتوجه به تأکید این پژوهش بر اسکان عشایر و اثرات آن، می‌توان با شناخت مبانی نظری آن، بسیاری از چالش‌ها و مسائل پیش‌رو را به خوبی تحلیل کرد. در تبیین مفهومی اسکان گروه‌های جابجا شونده، بنیان‌های نظری متعددی مدنظر قرار گرفته است. در زمینه اسکان عشایر، نظریه‌ها و دیدگاه‌های مختلفی مانند تغییرات اجتماعی، دیدگاه تأمین نیازهای اساسی، دیدگاه زیست محیطی و دیدگاه توسعه پایدار وجود دارد (ریاحی و همکاران، 1392: 97) که هر کدام از این دیدگاه‌ها و نظریه‌ها در مقطعی از زمان در مورد اسکان عشایر مورد استفاده قرار گرفته‌اند. در ادامه به اختصار به آن‌ها اشاره می‌گردد.

دیدگاه تغییرات اجتماعی

در تعریفی ساده، تغییر اجتماعی، تغییر در کمبودهای جامعه به سمت گرایش‌ها و اسلوب‌های ویژه و مخصوص است (Greenwood& Guner,2008:1). تغییرات اجتماعی که به‌لحاظ نظری به دو دسته نظریه‌های کلاسیک و معاصر طبقه‌بندی می‌شود، به تعبیر واگو فرایندی است که از جایگزینی کمی و کیفی پدیده‌های اجتماعی، خواه با برنامه و خواه بی‌برنامه شکل می‌گیرد. در تعریفی دیگر، تغییراتی قابل رؤیت در طول زمان است به‌گونه‌ای که موقتی و کم دوام نباشد و بر ساخت یا وظایف سازمان اجتماعی جامعه اثر گذارد و جریان آن‌را دگرگون سازد (مهدوی و

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

همکـاران،1388: 142). از آنجـا کـه اسـکان عشـایر زمینـه‌سـاز تغییـرات اساسـی در پیونـدهای اجتمـاعی، اقتصادی، فرهنگی و دیگـر پیونـدها در جامعـه خواهـد بـود، مـی‌تـوان دیـدگاه‌هـای تغییـرات اجتمـاعی را از مهمترین شالوده‌های اندیشـه‌ای اسـکان دانسـت. آنچـه بیش از همـه در مـورد اسـکان عشـایر درسـت بـه‌نظـر می‌رسد، تغییرات اجتماعی برنامه‌ریزی شده اسـت زیـرا در سال‌های اخیر، اسکان عشایر بـا مداخلـه کـارگزاران دولت و با بهره‌گیری از برنامه‌های ویژه صورت می‌گیرد که این رویکرد با نظریه تغییر اجتماعی برنامه‌ریزی شده پیونـدی تنگاتنـگ دارد (شـاطریان و همکـاران، 1390: 135). انطباق زمانی این نظریه با اقدامات انجام شده در جامعه عشایر از دوره رضاخان تا برنامه چهـارم توسـعه در دوران پس از انقلاب که برای اسکان عشـایر اهـداف برنامه‌ای خاص در نظر گرفته شد، مصداق پیدا مـی‌کنـد (مهدوی و همکاران،1388: 142).

دیدگاه تأمین نیازهای اساسی

در راهبرد تأمین نیازهـای اساسـی تـلاش مـی‌شـود کـه افراد فقیر به حداقل نیازهای خود دسترسی پیدا کنند و یـا دست کم شرایطی فراهم شود که به‌موجـب آن فـرد فقیـر تلقی نشود. این راهبرد بر بهبود زنـدگی روسـتایی چنـدان تأثیر نگذاشته و بیشتر بـه جلـوه‌هـای فقـر پرداختـه وهـر چند در مواردی توفیقاتی داشته است، اما چیزی نگذشـت که برداشت‌های شک برانگیـز زیـادی در مـورد آن مطـرح شد. این دیدگاه به ویژه در سال‌های اول انقـلاب اسـلامی مورد توجه بوده و بسیاری از خدمات رسانی‌ها بـه جامعـه روسـتایی و عشـایری براسـاس همـین دیـدگاه صـورت گرفته است(شاطریان و همکاران، 1390: 136).

دیدگاه نوسازی

زیربنا و قالب فکری بسیاری از نظریه‌پردازان توسعه، اندیشه نوسازی می‌باشد. نوسـازی فراینـدی اسـت کـه جوامع را به دو گروه سنتی و مـدرن تقسـیم مـی‌نمایـد. دسته اول از ویژگی‌هایی همچون بی‌سـوادی، کـم‌بـازده بودن، بسته بـودن اجتمـاع، خـانواده‌هـای گسـترده و ... برخوردار بوده و دسـته دوم دارای ویژگـی‌هـایی کـاملاً متضاد آن هستند که جوامع عشایری در گروه اول قـرار دارند و با انجام اسکان وارد مرحلـه گـذر از گـروه اول به گروه دوم می‌شوند. فرانسـیس آبراهـام معتقـد اسـت فرایند نوسازی، فرایندی پیچیده و چند لایه برای توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... است. همچنین راجـرز نوسازی را جریانی می‌دانـد کـه طـی آن روش زنـدگی سنتی افراد یک جامعه به سیستمی پیچیـده‌تـر و از نظـر تکنیکی پیشرفته‌تر و مترقی‌تر تحول می‌یابد (شـاطری و حجی‌پور،1390: 20).

دیدگاه زیست محیطی

از دید راهبرد زیست محیطی، بشر جزئـی از زیسـت بوم است و باید بـه زیسـت بـوم بـه‌صـورت یـک کـل نگریست که در آن، بین محیط و موجودات زنده پیونـد متقابل وجود دارد. با توجه به محدودیت‌های توانمنـدی محیط زیست، با افـزایش جمعیـت، ایـن محـیط رو بـه نابودی می‌گذارد. چنانچـه یـک زیسـت بـوم بـه نقطـه غیرقابل بازگشت برسد، برنامه‌های بهبود سازی بی‌فایده و غیراقتصادی می‌شود. از این‌رو، باید اقدامات انسان‌هـا در عرصه محیط زیست کنترل شـود. باتوجـه بـه پیونـد مسـتقیم جامعـه عشـایری بـا طبیعـت، دیـدگاه زیسـت محیطی توجه زیادی به آن دارد. براسـاس ایـن دیـدگاه، چرای دام‌های مازاد بر مراتع از یک سو و نـابود سـازی بسیاری از درختان و بوتـه‌هـا بـرای سـوخت از سـوی دیگر، باعث نابودی محیط زیست شده است و از این‌رو باید عشایر اسکان یابند. در حقیقت این دیدگاه با جامعه عشایری به‌صورت محدود کننده رفتار می کند. از زمـان ملی شدن مراتع و جنگل‌ها تاکنون، ایـن دیـدگاه زمینـه

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

ساز بسیاری از کارهـای انجـام شـده در زمینـه اسـکان عشایر بوده است (مهدوی و همکاران،1386).

دیدگاه توسعه‌پایدار

راهبردی که در دهه‌های اخیـر در بسـیاری از جوامـع بدان توجه شده و جایگزین راهبردهـای دیگـر توسـعه شـده اسـت، راهبـرد توسـعه‌پایـدار اسـت. مفهـوم توسعه‌پایـدار از دهـه 1980 بـه‌دنبـال نقـد نظریـه‌هـای متعـارف نوسـازی بـه‌وجـود آمـد و عـواملی همچـون شناخت محیطی و تعامل میـان اقتصـاد، دانـش، سـبک معیشت و ... از مهمتـرین دلایـل پیـدایش ایـن راهبـرد به‌شمار می‌رود (Pugliese,2001: 113). راهبرد توسـعه پایـدار تمـامی ابعـاد توسـعه از جملـه ابعـاد اقتصـادی، اجتماعی و محیطی را توأمان و بـه شـکل سیسـتماتیک مورد توجه قرار می‌دهد.

اسکان عشایر که در سال‌های اخیر بـه‌منظـور ارتقـای سطح زندگی اجتماعی و اقتصادی این جامعـه و حفـظ محیط زیست صورت می‌گیرد، در راستای توسعه پایدار صورت گرفته اسـت(مهدوی و همکـاران،1388: 145). در اسکان عشایر با رویکرد توسعه پایدار، تمامی ابعاد و جوانب زندگی عشـایر اسـکان‌یافتـه از جملـه مسـکن، محیط کالبدی مکان اسـتقرار آن‌هـا، معیشـت عشـایر و موضـوعات اجتمـاعی و فرهنگـی آن‌هـا در سـکونتگاه جدیـد مـدنظر قـرار مـی گیـرد و همچنـین توجـه بـه مشارکت خـود عشـایر در فراینـد اسـکان نیـز از دیگـر موضوعات مورد نظر در اسکان با رویکرد توسعه پایدار است. بنابراین با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت که برتری این دیدگاه بر سایر دیدگاه‌ها و نظریات مرتبط بـا اسکان عشایر، جـامع نگـری و توجـه بـه همـه ابعـاد و جوانب زندگی عشایر اسکان‌یافتـه مـی‌باشـد. و اجـرای طرح‌های اسکان عشایر بـا اسـتفاده از ایـن دیـدگاه، بـا موفقیت بیشتری همراه خواهد بود.

این مقاله با استفاده از دیدگاه توسـعه پایـدار، سـایت اسکان عشایر تلخاب را به‌طور جامع در ابعـاد مختلـف محیطی (وضـعیت مسـکن و معـابر سـایت)، اقتصـادی (تأثیر اسکان بر معیشت عشایر) و اجتمـاعی (دسترسـی عشـایر بـه خـدمات رفـاهی، مشـارکت و رضـایتمندی عشایر) مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

روش تحقیق

این تحقیق که از نـوع کـاربردی اسـت بـا اسـتفاده از روش‌های توصیفی- تحلیلی تدوین می‌گردد. اطلاعـات مورد نیاز این تحقیق بـا اسـتفاده از روش‌هـای اسـنادی جهت بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق و روش‌های میدانی شامل پرسشنامه، مصاحبه و مشـاهده گـردآوری می‌شوند. ابزار اصلی گردآوری اطلاعات ایـن پـژوهش، پرسشنامه‌ای است که محققین آن‌را باتوجـه بـه اهـداف پژوهش تهیه کرده‌اند. ایـن پرسشـنامه شـامل سـئوالات بسته با پاسخ‌هایی در طیف لیکرت پـنج مقیاسـی اسـت کـه روایـی آن توسـط تعـدادی از محققـین و اسـاتید دانشگاه و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونبـاخ به میـزان 0/81 تأئیـد شـده اسـت. واحـد تحلیـل ایـن پژوهش، سرپرسـتان خانوارهـا و جامعـه آمـاری آن 18 سرپرست خانوارهای ساکن در سایت اسکان مـی‌باشـند که در محـل حضـور داشـته و حاضـر بـا همکـاری در اجرای این طرح بوده‌اند. در این پژوهش برای تجزیـه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات از آزمون t تک نمونه‌ای در نرم‌افزار spss استفاده می‌گردد.

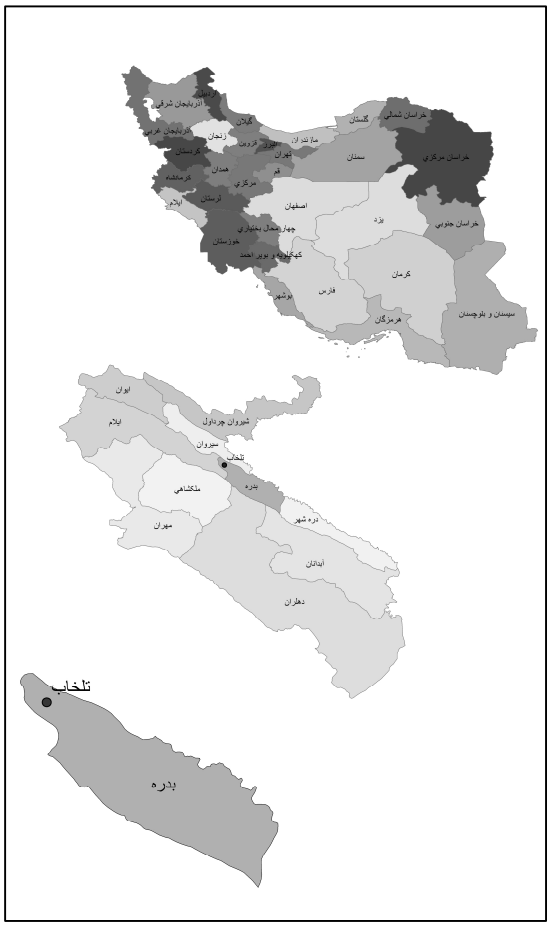
شناخت اجمالی سایت اسکان عشایر تلخاب

سایت اسکان عشـایر تلخـاب از توابـع دهسـتان دوسـتان بخـش مرکـزی شهرسـتان بـدره در اسـتان ایـلام مـی‌باشـد (تصویر شماره 1) طبق بررسی‌های صـورت گرفتـه عشـایر اسـکان‌یافتـه در ایـن سـایت کـه در گذشـته بـین محـدوده سایت فعلی بـه‌عنـوان منطقـه ییلاقـی و منـاطق گرمسـیری

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

شهرستان مهران به‌عنوان منطقه قشلاقی به شکل پاندولی در رفت و آمد بوده و در سنوات گذشته با دست کشیدن از رفت و آمد بین مناطق ییلاقی و قشلاقی، در حوالی سایت فعلی در کپر و سیاه چادر به زندگی خود ادامه داده‌اند، به‌علت خستگی از معیشت عشایری و به امید دستیابی به شرایط زندگی بهتر، خواستار اسکان دائم به شکل هدایت شده در مکان فعلی سایت شده‌اند که در محدوده مالکیت عرفی عشایر بوده است. سایت اسکان تلخاب از نظر موقعیت ریاضی در 33 درجه و 26 دقیقه و 33 ثانیه عرض شمالی و 46 درجه و 47 دقیقه و 23 ثانیه طول شرقی واقع شده و از نظر موقعیت نسبی از شمال به روستای چنار جافری، از جنوب به جاده اصلی ایلام به شهرستان بدره، از شرق به روستاهای موسی و خوش‌قدم و از غرب به روستای چناراشی از توابع شهرستان ایلام محدود می‌گردد. سایت اسکان عشایر تلخاب طبق سرشماری سال 1390 دارای 19 خانوار و 91 نفر جمعیت می‌باشد (سایت معاونت برنامه‌ریزی استانداری ایلام).

مساحت کل سایت اسکان تلخاب که مطالعات آن از سال 1382 آغاز گردیده و عشایر در سال 1386در آن اسکان پیدا کرده‌اند، 5 هکتار می‌باشد که برای اسکان 70 خانوار عشایری در افق ده ساله به‌منظور واگذاری زمین به خانوارهای موجود و افرادی که در آینده تشکیل خانواده می‌دهند، مکان‌یابی و طراحی شده است. از نکات حائز اهمیت درخصوص این سایت مکان‌یابی و تقسیم قطعات سایت با مشورت خود عشایر می‌باشد. در این سایت به نسبت دام عشایر بین 400 تا 800 متر به عشایر زمین واگذار شده است. برای ساخت و ساز نیز عشایر از تسهیلات بانکی ساخت مسکن و اصطبل با سود 4 درصد و دوره بازپرداخت 12 ساله استفاده نموده‌اند (مدیریت امور عشایری استان ایلام و بررسی‌های میدانی نگارنده).



ت 1. موقعیت سایت اسکان تلخاب در نقشه شهرستان بدره و استان ایلام.

سایت اسکان عشایر تلخاب در حال حاضر دارای برق، تلفن، دبستان پنج کلاسه، جدول‌کشی و شن‌ریزی معابر می‌باشد و در دو طرف جاده آسفالته قرار گرفته است. این سایت همچنین دارای شبکه لوله کشی آب شرب می‌باشد که آب سایت از چشمه‌ای که در قسمت شمالی سایت واقع شده، تأمین شده است اما متأسفانه به‌علت خشک شدن چشمه در اثر خشکسالی‌های اخیر، در حال حاضر آب‌رسانی به سایت توسط امور عشایری از طریق تانکر سیار صورت می‌گیرد. عشایر این سایت

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

همچنین جهت امورات بهداشتی و درمانی به روستای پاکل گراب از توابع شهرستان ایلام و یا شهر بدره مراجعه می‌نمایند.

طبق بررسی‌های صورت گرفته عشایر اسکان‌یافته در این سایت، براساس مالکیت عرفی آن‌ها بر مراتع بین 2-6 هکتار زمین دیم و بین 150-50 رأس دام دارند. دامپروری نیمه صنعتی نیز از جمله فرصت‌های جدید شغلی برای عشایر اسکان‌یافته در این سایت می‌باشد.

یافته‌های تحقیق و آزمون فرضیات

یافته‌های جمعیت شناختی

یافته‌های توصیفی این پژوهش نشان می‌دهد که 88/9 درصد سرپرستان خانوارها مرد و 11/1 درصد زن هستند. از نظر سنی 16/7 درصد سرپرستان دارای سن پایین تر از 40 سال، 50 درصد دارای سن 60- 40 سال و 33/3 درصد دارای سن بالاتر از 60 سال هستند. از نظر سواد 83/3 درصد سرپرستان خانوارها بی‌سواد و 16/7 درصد دارای سواد هستند که از نظر مدرک تحصیلی تمامی آن‌ها زیر دیپلم می‌باشند. همچنین از نظر شغلی نیز 5/6 درصد عشایر صرفاً به کشاورزی، 11/1 درصد صرفاً به دامداری، 77/8 درصد به کشاورزی و دامداری به‌صورت توأمان و 5/5 درصد بقیه نیز به مشاغل آزاد اشتغال دارند.

یافته‌های تحلیلی

بررسی وضعیت مسکن و اعتبارات اختصاص یافته به این بخش و آزمون فرضیه اول

در زمینه مسکن عشایر اسکان‌یافته، شاخص‌هایی به شرح جدول شماره 2 مورد مطالعه قرار گرفته است. براساس مطالعات صورت‌گرفته، عشایر در زمینه مناسب بودن مساحت زمین‌های واگذاری جهت ساخت و ساز متناسب با نیاز آن‌ها نظرات متفاوتی داشته‌اند. به شکلی که 33/3 درصد آن‌ها گزینه کم، 27/8 درصد گزینه متوسط و 38/9 درصد بقیه نیز گزینه زیاد را انتخاب کرده‌اند. همچنین در زمینه رعایت سرانه مساحت واحد مسکونی، بیشتر پاسخگویان گزینه‌های متوسط و زیاد را انتخاب نموده‌اند.

براساس بررسی‌های صورت گرفته، عشایر اسکان‌یافته از نحوه و فرایند پرداخت اعتبارات مسکن و میزان آن رضایت چندانی نداشته‌اند، اما از میزان سود تسهیلات و نحوه بازپرداخت آن و همچنین عملکرد ناظر ساختمانی اعلام رضایت بالایی نموده‌اند.

نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، دیدگاه عشایر اسکان‌یافته را در خصوص شاخص‌های بخش مسکن و اعتبارات تخصیص یافته جهت ساخت مسکن، بیش از حد متوسط ارزیابی نموده است (جدول شماره 3). بنابراین فرضیه اول این پژوهش تأیید می‌گردد.

سایت	نسبت جنسی سرپرست خانوارها به درصد		نسبت سنی سرپرست خانوارها به درصد			وضعیت سرپرست خانوارها از نظر سواد به درصد		وضعیت شغلی سرپرست خانوارها به درصد			
	مرد	زن	-40	40-60	+60	بی‌سواد	باسواد	کشاورزی	دامداری	کشاورزی و دامداری	مشاغل آزاد
تلخاب	88/9	11/1	16/7	50	33/3	83/3	16/7	5/6	11/1	77/8	5/5

ج 1. مشخصات جمعیت شناختی سایت تلخاب . محاسبات نگارنده.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

نگرش عشایر اسکان‌یافته / شاخص‌ها	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
تناسب زمین‌های واگذاری جهت ساخت و ساز با نیاز عشایر	0	33/3	27/8	38/9	0
رعایت سرانه استاندارد در واحد مسکونی با تعداد افراد خانوارهای عشایری	5/6	11/1	44/4	38/9	0
میزان رضایت از نحوه و فرایند پرداخت اعتبارات مسکن (از زمان تشکیل پرونده تا پرداخت وام)	11/1	44/4	33/3	11/2	0
میزان رضایت از عملکرد ناظر ساختمانی در امر نظارت بر ساخت و ساز	0	5/6	22/2	66/6	5/6
میزان تطابق اعتبارات بانکی با هزینه ساخت واحد مسکونی	5/6	61	27/8	5/6	0
میزان مناسب بودن سود اعتبارات بانکی	0	5/6	22/2	72/2	0
تناسب نحوه قسطبندی و بازپرداخت تسهیلات با توانایی مالی عشایر	0	5/6	38/9	49/9	5/6

ج 2. سنجش نگرش ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص شاخص‌های مسکن و اعتبارات. منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	1/189	21/94	0/251	21

ج 3. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان تلخاب درخصوص شاخص‌های بخش مسکن و اعتبارات تخصیصی به این بخش.

بررسی وضعیت شبکه معابر، دفع آب‌های سطحی و فاضلاب و آزمون فرضیه دوم

در زمینه شبکه معابر و دفع آب‌های سطحی و فاضلاب، نگرش عشایر اسکان‌یافته به شرح جدول شماره 4 مورد بررسی قرار گرفت.

بررسی‌های لازم در این بخش نشان می‌دهد که عشایر اسکان‌یافته وضعیت معابر اصلی و فرعی سایت، نحوه دفع آب‌های سطحی و فاضلاب‌های خانگی را مناسب دانسته اند. پاسخ عشایر در این خصوص نشان‌دهنده عملکرد مناسب بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در این خصوص است.

نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، دیدگاه عشایر اسکان‌یافته در خصوص وضعیت کالبدی سایت اسکان تلخاب را بالاتر از حد متوسط ارزیابی نموده است(جدول شماره 5) لذا فرضیه دوم این پژوهش تأیید می‌گردد.

نگرش عشایر اسکان‌یافته / شاخص	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
مناسب بودن وضعیت معابر اصلی روستا	0	5/6	5/7	50	38/9
مناسب بودن وضعیت معابر فرعی روستا	5/6	0	5/6	44/4	44/4
مناسب بودن وضعیت دفع آب‌های سطحی و کانال کشی روستا	0	0	16/7	50	33/3
مناسب بودن نحوه دفع فاضلاب های خانگی	0	0	11/1	61/1	27/8

ج 4. سنجش نگرش ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص شبکه معابر و دفع آب‌های سطحی و فاضلاب. منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	7/413	16/778	0/000	12

ج 5. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص وضعیت کالبدی سایت.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

سهولت دسترسی عشایر اسکان‌یافته به خدمات زیربنایی و روبنایی و آزمون فرضیه سوم

براساس اطلاعات موجود در جدول شماره 6، عشایر اسکان‌یافته تلخاب، از نحوه برق‌رسانی به سایت و دسترسی آن‌ها به جاده ارتباطی اصلی اعلام رضایت نموده‌اند، اما از وضعیت سایت از نظر آب شرب و دسترسی به امکانات بهداشتی درمانی، خدمات ارتباطی، فضاهای مذهبی و ورزشی و اماکن تجاری اعلام رضایت ننموده‌اند. در زمینه دسترسی به اماکن آموزشی نیز می‌توان گفت با توجه به اینکه حدود 60 درصد پاسخگویان گزینه‌های کم و متوسط را انتخاب کرده‌اند، از این حیث نیز رضایت نداشته‌اند. لازم به‌ذکر است بیشتر پاسخگویان، عدم دسترسی مناسب دانش آموزان به فضاهای آموزشی در مقاطع راهنمایی و بالاتر را دلیل عدم رضایت خود اعلام نموده‌اند.

اما در مجموع نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، دیدگاه ساکنان سایت را در خصوص وضعیت دسترسی به خدمات زیربنایی و روبنایی پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی نموده است.(جدول شماره 7) لذا فرضیه سوم این پژوهش رد می‌گردد.

بررسی میزان مشارکت عشایر اسکان‌یافته در اجرای طرح اسکان و آزمون فرضیه چهارم

مشارکت بهره‌برداران در پروژه‌های توسعه و عمرانی نقش حائز اهمیتی در موفقیت پروژه‌ها دارد. زیرا مشارکت منجر به همکاری آنان در اجرای پروژه‌ها می‌گردد و پروژه سریع‌تر و با کارآمدی بهتری انجام می‌گیرد. لذا در این پژوهش به بررسی وضعیت مشارکت عشایر در طرح اسکان تلخاب می‌پردازیم. به استناد مطالعات صورت گرفته و نتایج جدول شماره 8، عشایر اسکان‌یافته سایت تلخاب، مشارکت بالایی در فرایند اسکان داشته‌اند.

همچنین نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، دیدگاه عشایر اسکان‌یافته تلخاب را در خصوص میزان مشارکت آنان در فرایند اجرای طرح اسکان، بالاتر از حد متوسط ارزیابی نموده است. (جدول شماره 9) بنابراین فرضیه چهارم این پژوهش تأیید می‌گردد.

	آب	برق	تلفن	جاده اصلی	بهداشت و درمان	اماکن ورزشی	اماکن مذهبی	اماکن آموزشی	اماکن تجاری
خیلی کم	38/9	0	0	0	5/6	100	100	0	61/1
کم	38/9	0	55/6	0	61/1	0	0	44/4	33/3
متوسط	16/6	0	22/2	11/1	33/3	0	0	16/7	5/6
زیاد	5/6	61/1	22/2	83/3	0	0	0	33/3	0
خیلی زیاد	0	38/9	0	5/6	0	0	0	5/6	0

ج 6. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص وضعیت کالبدی سایت، منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	-6/185	21/61	0/000	27

ج 7. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص دسترسی به خدمات در سایت.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

نگرش عشایر اسکان‌یافته / شاخص	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
میزان مشارکت عشایر در مکان‌یابی سایت اسکان	5/6	5/6	16/7	61	11/1
میزان مشارکت عشایر در تعیین میزان زمین واگذاری به عشایر	0	16/6	38/9	38/9	5/6
میزان مشارکت عشایر در زمینه نحوه تقسیم قطعات زمین	0	11/1	16/7	61/1	11/1
توجه به‌نظر اهالی در اولویت بندی فعالیت‌های عمرانی سایت	0	16/7	27/8	55/5	0

ج 8. سنجش میزان مشارکت عشایر در طرح اسکان تلخاب. منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	3/346	14/11	0/004	12

ج 9. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص میزان مشارکت عشایر در اجرای طرح اسکان.

بررسی تأثیر اسکان عشایر بر معیشت عشایر اسکان‌یافته و آزمون فرضیه پنجم

در رابطه با سنجش میزان تأثیر اسکان عشایر بر معیشت عشایر اسکان‌یافته سه شاخص مورد بررسی قرار گرفته است (جدول شماره 10). نتایج مطالعات نشان‌دهنده تأثیر مثبت اسکان بر کشاورزی و دامداری اسکان‌یافتگان می‌باشد. اما اسکان نتوانسته است به میزان قابل توجه فرصت‌های شغلی جدید را برای آنان فراهم نماید.

نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، دیدگاه عشایر اسکان‌یافته در خصوص تأثیر اجرای طرح اسکان بر معیشت آنان را اندکی پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی نموده است (جدول شماره 11). لذا باوجود تأثیرگذاری اجرای طرح بر بهبود تولیدات کشاورزی و دامی، به‌دلیل عدم ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای عشایر و تأثیرگذاری این شاخص بر این مبحث، فرضیه پنجم این پژوهش رد می‌گردد.

نگرش عشایر اسکان‌یافته / شاخص	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
میزان تأثیر اسکان عشایر بر ترویج تولید محصولات کشاورزی	0	16/7	33/3	50	0
میزان تأثیر مثبت اسکان عشایر بر بهبود تولیدات دامی	0	11/1	38/9	38/9	11/1
میزان فرصت های شغلی ایجاد شده برای عشایر پس از اسکان	27/8	38/9	27/8	5/6	0

ج 10. سنجش دیدگاه عشایر اسکان‌یافته در خصوص تأثیر طرح اسکان بر معیشت آنان. منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	-1/22	8/94	0/904	9

ج 11. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص تأثیر طرح اسکان بر معیشت آنان.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

بررسی شاخص‌های مربوط به رضایتمندی عشایر و آزمون فرضیه ششم

در رابطه با سنجش میزان رضایت‌مندی عشایر در سایت اسکان 5 شاخص به شرح جدول شماره 12 دیدگاه عشایر اسکان‌یافته را مورد سنجش قرار داده است. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که اسکان عشایر در سایت تلخاب باعث بالا رفتن انگیزه ماندگاری در سایت شده است و بنابراین می‌توان گفت که اجرای طرح اسکان توانسته است جلوی مهاجرت عشایر به مناطق شهری را بگیرد. همچنین نتایج مطالعات نشان‌دهنده رضایت بالای عشایر اسکان‌یافته از طرح اسکان، مکان انتخاب شده، سازگاری با همسایگان و همچنین بالا بودن میزان آسایش و راحتی در سایت اسکان می‌باشد.

نتایج مطالعات این بخش از تحقیق با استفاده از آماره t، میزان رضایت عشایر از سایت اسکان تلخاب را بالاتر از حد متوسط مورد ارزیابی قرار داده است (جدول شماره 13). لذا فرضیه ششم این پژوهش تأیید می‌گردد.

نگرش عشایر اسکان یافته / شاخص	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
میزان افزایش انگیزه ماندگاری پس از سکونت در سایت اسکان	0	0	22/2	66/7	11/1
میزان رضایتمندی از طرح اسکان عشایر	0	0	16/7	66/7	16/7
میزان رضایتمندی و سازگاری با همسایگان در سایت اسکان	0	0	0	44/4	55/6
میزان احساس آسایش و راحتی عشایر در سایت اسکان	0	0	5/6	50	44/4
میزان رضایتمندی از مکان انتخاب شده برای سایت اسکان	0	0	16/7	72/2	11/1

ج 12. سنجش میزان رضایت‌مندی ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب. منبع: مطالعات میدانی.

مؤلفه	آماره T	میانگین	سطح معناداری	Test value(حد متوسط)
مسکن و اعتبارات	11/985	20/7778	0/000	15

ج 13. ارزیابی دیدگاه ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب درخصوص میزان رضایت‌مندی آن‌ها از سایت اسکان.

نتیجه

در طرح‌های اسکان عشایر مسائل زیادی از جمله مسکن، وضعیت کالبدی سایت، دسترسی عشایر به خدمات مختلف و معیشت آنان باید با حساسیت فراوان مورد توجه قرار گیرد. در ضمن در اجرای طرح‌های اسکان عشایر بایستی گروه‌های هدف را در تمام مراحل اسکان، از جمله برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت مشارکت داد تا ضمن اینکه در اجرای طرح نهایت همکاری را به‌عمل آورند، حداکثر رضایتمندی را برای آن‌ها برآورده نمایند.

همانطورکه در بالا اشاره گردید این پژوهش با هدف سنجش نگرش ساکنان سایت اسکان عشایر تلخاب از توابع شهرستان بدره در استان ایلام درخصوص اسکان آن‌ها با تأکید بر شاخص‌های فوق الذکر تدوین گردیده است.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که طرح اسکان

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

عشایر تلخاب در حالت کلی توانسته است رضایت عشایر را تأمین کند و عشایر با دید مثبت به آن نگاه می‌کنند. اما از پاره‌ای جهات ابراز داشته‌اند که اقدامات لازم در سایت اسکان به شکل مناسب انجام نگرفته است.

باتوجه به موارد فوق الذکر بایستی به این نکته اشاره نمود که در طرح‌های اسکان عشایر، با توجه به ظرافت موضوع، لازم است که ابتدا طرح را در تمام زوایا مورد بررسی قرار داده، یک نقشه راه برای اجرای طرح ترسیم و براساس آن، طرح را اجرایی نمود تا اجرای طرح‌ها در زمینه‌های مختلف بتوانند رضایت جامعه هدف را تأمین نمایند و طرح براساس الگوی توسعه همه جانبه و پایدار اجرایی گردد.

ارائه راهکارها

با استناد به اطلاعات ارائه شده و با توجه نتایج مطالعات صورت گرفته، راهکارهایی به دو صورت کلی جهت اجرا در طرح‌های مشابه وخاص در رابطه با رفع کاستی‌های سایت اسکان مورد مطالعه ارائه می‌شود.

الف) راهکارهای کلی

1. آماده‌سازی سایت از جمله معابر، کانال‌ها و سیستم دفع فاضلاب و مهیا نمودن خدماتی از جمله برق و آب قبل از اسکان؛

2. توجه به مشارکت گروه‌های هدف در فرایند انجام کار؛

3. رعایت تناسب زمین‌های واگذاری به گروه‌های هدف با نیازها و شغل آن‌ها؛

4. توجه به معیشت گروه‌های هدف در طرح‌های اسکان؛

5. افزایش اعتبارات بانکی ساخت مسکن متناسب با هزینه ساخت یک واحد مسکونی؛

6. تسهیل در فرایند پرداخت اعتبارات از جمله پرونده‌سازی، معرفی ضامن و غیره؛

7. تقسیط و نحوه بازپرداخت وام‌ها متناسب با توان مالی متقاضیان؛

8. برنامه‌ریزی جهت دسترسی مناسب گروه‌های هدف به خدمات زیربنایی و روبنایی.

ب) راهکارهای مربوط به سایت تلخاب

1. آسفالت معابر اصلی و فرعی سایت بنا به مطالبه ساکنان سایت در این خصوص؛

2. احداث سالن ورزشی جهت استفاده جوانان در محلی که به راحتی در دسترس جوانان روستا باشد؛

3. احداث مسجد در سایت؛

4. استقرار واحدهای تجاری مورد نیاز در سایت؛

5. تعویض منبع تأمین آب شرب سایت با توجه به احتمال تدوام خشکسالی و عدم جاری شدن آب در جشمه تأمین کننده آب سایت؛

6. برنامه‌ریزی جهت دسترسی مناسب ساکنان سایت به خدمات بهداشتی - درمانی؛

7. برنامه‌ریزی جهت ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در سایت اسکان.

فهرست منابع

- توکلی، جعفر؛ ضیاتوانا، محمدحسن. (1388)، پیامدهای فضایی اسکان عشایر در استان چهارمحال و بختیاری، فصلنامه روستا و توسعه، سال 12، شماره1، صص 62-32.

- حیاتی، داریوش. (1385)، تحلیلی بر پیامدها و راهکارهای گزیده شده اسکان عشایر در ایران با نگرشی بر تجربه دشت بکان فارس، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره اول، شماره 1، صص 99-67.

- ریاحی، وحید؛ احمدی، راشد؛ عزمی، آئیژ. (1392)، بررسی نقش طرح‌های اسکان در توسعه اقتصادی و اجتماعی عشایر، مطالعه موردی: کانون‌های اسکان استان کهگیلویه و بویراحمد، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال سیزدهم، شماره 28، تهران. صص112-95.

- سایت معاونت برنامه‌ریزی استانداری ایلام.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]

- شاطری، مفید و حجی پور، محمد. (1390)، اثرات اقتصادی-اجتماعی طرح‌های اسکان بر جوامع عشایری (مطالعه موردی شهرک نازدشت سربیشه در استان خراسان جنوبی)، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، سال سوم، شماره دوم، صص 17-29.

- شاطریان، محسن؛ گنجی پور، محمود؛ اشنویی، امیر. (1390)، تبیین پیامدهای فضایی احداث شهرک های عشایری برای روستاهای پیرامونی: مطالعه موردی: روستاهای بخش مرکزی شهرستان کوهرنگ، فصلنامه روستا و توسعه، سال 14، شماره 3، 150-133.

- صیدائی، سیداسکندر؛ دهقانی، امین. (1390)، برنامه‌ریزی زیست بوم‌های عشایری، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان. اصفهان.

- مدیریت امور عشایری استان ایلام، واحد مطالعات.

- مهدوی، مسعود؛ رضایی، پژمان؛ قدیری معصوم، مجتبی. (1386)، روستاهای برآمده از اسکان عشایر و چالش‌های آن، فصلنامه روستا و توسعه، سال 10، شماره 1، 61-41.

- مهدوی، مسعود؛ رضایی، پژمان؛ خانی، فضیله. (1388)، سنجش نگرش عشایر اسکان‌یافته نسبت به اسکان در استان چهارمحال و بختیاری، فصلنامه روستا و توسعه، سال 12، شماره3، 62-41.

- Pugliese, Patrizea (2001): Organic farming and sustainable rural development: a multifaceted and promising convergence. SociologiaRuralis, Vol.41, No.1.

- Greenwood,Jeremy&Guner, Nezih (2008): Social Change, Discussion Paper NO.3485, ForschungsinstitutzurZukunft der Arbeit Institute for the Study of Labor.

- www.ashayer-ilam.ir.

- www.roosta.org.

[Downloaded from jhre.ir on 2026-11-08]